

Vinorejec A. Potem imamo povsod trtno uš.

Vinorejec B. Amerikanske trte pa so tako krepke rašči, da jim uš ne škoduje.

Kdo tedaj ve odgovor na glavno vprašanje: Al morajo res trte po uši pod zlo iti ali ne? Nek Weidlinški vinorejec še danes toži, da je bil on edini posekal svoje okužene trte, na katerih je viselo vse polno grozdja, predno je še dozorelo.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca julija.

Dné	Leta	
22.	1420.	se je že končala trgatav na Francoskem po nenavadno toplem vremenu tega leta.
22.	1763.	Ruska cesarica Katarina II. dá oklicati postavo, po kateri se tujim naselnikom na Ruskem dovoljujejo posebno velike dobrote. Obilo Nemcev je potem priromalo in se naselilo v južni Rusiji.
23.	1765.	se je začela reja ovac žlahnega plemena na Saksonskem. Prišlo je takrat 100 ovnov in 100 ovac Merinoškega plemena z dvema ovčarjema iz Španjskega v Stolpon pri Pirni na Saksonskem, ki jih je daroval Španjski kralj Karol III. izbornemu knezu Saksonskemu. V imenovanem kraju se je potem ustanovila prva državna ovčjereja in ovce tega plemena so dobile ime „Electoral-ovce“, to je, izborne ovce (kurfürstliche).
23.	1875.	je umrl André Leroy v Angersu na Francoskem, eden najslavnejših sadjerejcev; njegovi vrti obsegajo 200 hektarov in so največi na svetu. Spisal je tudi cenjeni slovník o sadjereji.
24.	1727.	je Pruski kralj Friderik Viljem I. razglasil oklic, v katerem vsem vseučiliščinim dijakom priporoča učenje kmetijstva.
25.	1862.	se je na tako imenovanem cesarskem stolu v Badenu pilo prvo novo vino tega leta; le leta 1811. je bila trgatav tako zgodnja kakor to leto.
26.	1249.	je strašansko deževalo kamenje na Harcu, v Quedlinburgu, v Ballenstedtu in Blankenburgu na Nemškem.
27.	1586.	je admiral Franc Drake se pripeljal s prvo ladijo tobaka in krompirja v Plymouth na Angleško iz zabodnje Indije in Virginije. Mornarji, ki so prvi do tistihmal še neznani tobak pušili, so s tem učinili velik natek ljudstva.
27.	1808.	je bil kmetijski stan na Pruskem osvoboden tlake in desetine.
28.	1855.	so ustrelili zadnjega medveda v Krumlovem na Českem v ovsenišču, kamor se je skrila. Od onega časa ni več medveda v tej deželi.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

O pobiranji priklad za občinske potrebščine.

Poduk županom in želja do sl. deželnega odbora in sl. finančnega odbora. *)

Pobiranje občinskih priklad k cesarskim davkom županijam dostikrat velike sitnosti prizadeva, in župan večkrat ne vé, kam naj se obrne, da si dotični denar kmalu k rokam spravi.

Ne bo tedaj od več, da o tem nekoliko spregovorimo.

Občinski odbor sme po §§. 73. in 79. občinske postave za občinske potrebe k direktnim cesarskim davkom (fronkom) pa tudi k vžitnini (daciji) priklade skleniti. Sklep je veljaven, če mu večina občinskega odbora pritrdi, in je bil postavno oklican, pa se o postavljenem času zoper njega nihče pritožil ni.

Potem se sme priklada pobirati koj, če ne preseže 15 odstotkov (procentov), ker za to ni višega privoljenja treba; večje priklade pa so veljavne še le takrat, in sicer, če ne znašajo čez 25 odstotkov, kedar to deželni odbor privoli; in če ne presežejo k direktnim davkom 50, in k vžitnini 30 odstotkov, kedar to dovoli deželni zbor; in če presežejo ravno omenjene odstotke, pa še le takrat, kedar se doseže za to potrebna, od cesarja potrjena deželna postava.

V občinski postavi je v §. 84. izrečeno, da priklade k cesarskim davkom pobirajo tisti ljudje, in pa tako, kakor davke same. Na deželi na Kranjskem direktne cesarske davke pobirajo ces. davkarje; vžitnino pa deloma cesarske davkarje, deloma pa zakupniki. Tedaj imajo navedene ces. gospóske in pa omenjeni ljudje tudi dolžnost, dotične priklade pobirati.

Vprašanje je le še:

1. Kdo in pa kam se ima brez ovinkov obrniti, da se pobiranje priklade o pravem času prične in izvrši; in

2. kedaj se ima iztirjani znesek županiji izplačati?

Na to dvojno vprašanje odgovoriti zdi se nam potrebno zato, ker o tem ni nobene natančne določbe, toraj se o tej zadevi tu pa tam tudi različno ravna. Nekateri županije se namreč obračajo do svojega okrajnega glavarstva, druge pa naravnost do deželnega finančnega vodstva, in pa tudi zato, ker se davkarski uradniki včasih radi izgovarjajo s tem, da o prikladah nobene uradne vednosti, pa tudi od svoje predpostavljene gospóske nobenega ukaza za pobiranje nimajo. Zato se marsikatero leto ali celó nič, ali pa prav malo priklade iztirja in županiji odrajta, katera po takem v denarne stiske pride in v denarnih zadevah svoje dolžnosti spolniti ne more.

V razjasnilo te važne zadeve je mnenje naše to-le:

Odgovor na vprašanje 1: Ker deželno finančno vodstvo cesarske davkarje o njih delovanji nadzoruje in pa zarad pobiranja vžitnine z zakupniki pogodbe dela, mora finančno vodstvo tudi na tanko vedeti, kaj vse imajo gori navedene gospóske in ljudje pobirati. Na ces. finančno vodstvo tedaj je obrniti se, da ono pobiranje priklade dotičnim davkarijam in zakupnikom ukaže, in jim izplačo iztirjanega zneska o pravem času veleva.

Obrniti se pa ima tje:

a) županstvo samo, kedar sklenjena priklada ne preseže 15 odstotkov; vlogi naj se pa priloži za-

*) Morebiti shodno ne samo za Kranjsko, temuč tudi za druge slovenske dežele. Pis.

pisnik o dotičnem sklepu, in pa spričevalo od oklica omenjenega sklepa;

- b) deželni odbor takrat, kedar on sam ali pa deželni zbor pobiranje priklade privoli, pa tudi takrat, kedar izide posebna deželna postava za to, in sicer vselej ob enem, kedar privolitev priklade dotični županiji naznanja.

Odgovor na vprašanje 2: Pobrani znesek naj se ob koncu vsacega meseca dotični županiji odrajta.

Potrebno se nam zdi, naj bi sl. deželni odbor in pa sl. deželno finančno vodstvo to reč prevdarila in med seboj se dogovorila o tem, da se pravilen red vpelje, in naj bi se to, kar se končno določi, tudi županijam naznanilo, da se vedó v prihodnje po tem ravnati in jim ne bo treba v tej zadevi romati od Poncija do Pilata.

Županom našim pa priporočamo, naj vsako leto, predno še leto preteče, naredé proračun o prihodkih in stroških za prihodnje leto ter prevdarijo, ali jim je z rednimi dohodki mogoče izhajati ali ne; če je pa posebne priklade k cesarskim davkom potreba, skličejo naj nemudoma občinski odbor, ki potrebno priklado ukrene in če je za njeno pobiranje posebnega privoljenja treba, naj si ga brez odlašanja od deželnega odbora priskrbé.

Na vsak način je pa treba skrbeti za to, da se pobiranje priklade o pravem času začne, kajti če se dotična obravnava še le začne med letom, za katero se ima priklada pobirati, se to kaj rado zavleče in potem je sitnosti in homatij brez konca in kraja.

Národne stvari.

Ravnopravnost na železnicah.

Peticija do sl. vodstva Rudolfove železnice.

Prijatelj našega lista nam piše sledeče:

„Te dni sem se vozil iz Beljaka v Ljubljano. Čudil sem se, da je konduktêr vse postaje samo po nemški klical: „Ratschach, Kronau, Lengenfeld itd.“ Ko pridem v voz, ga interpeliram: kaj je to „Kronau“? mi pravimo „Kranjska gora“; zakaj še vi tako ne kličete, saj vidite iz vsega, da sedijo tu večidel Slovenci?“ On pa mi odgovori: „Tudi kmetje razumejo nemška imena, ni treba po kranjski klicati postaj. Slovenec ni nič; če vam ni prav, se pa pritožite.“ Blizo tako je govoril ošabni nemški mož, jaz pa, naklonivši mu par debelih, se obrnem proti dvema v vozu sedečima kmetoma, ter ju prašam: ali res vsi ljudje umejo nemška imena postaj po Gorenskem? Zvedel sem pa ravno narobe, namreč, da jih mnogi ne razumejo in je že marsikdo zavoljo tega v škodo prišel. Tako je ubog delavec namesti v Podnart peljal se do Trebiža, ker nemško klicanih postaj ni razumel; revež je moral potem peš beračiti od Trebiža nazaj doli, ker ni imel denarja. Takih slučajev se je gotovo že več prigodilo, in škoda je tem večja, ker mora tisti, ki na slovenski zemlji nemških imen ne zná in se za tega del predalet pelje, ne samo peš nazaj iti, ampak še po vrhu kazen plačati.

Ko sem kmetom rekel, da bom to v „cajtenge“ dal, so bili prav veseli, in so rekli, da bi le kaj pomagalo!

Sl. vredništvo „Novic“ je naprošeno, kakor koli skrbeti, da ta pritožba pride naznanje vodstvu Rudolfove železnice, da se odpravi napaka, ki ne žali samo narodnih pravic na tisti zemlji, na kateri se železnica vozi, ampak faktično dela škodo ljudem, ki ne umejo nemških imen krajev. Če bila bi imena slovenska in

nemška enaka, nihče ne bi imel pravice do pritožbe, al ker je razlika med nekaterimi imeni taka kakor noč in dan, potem je pritožba popolnoma upravičena. Kronau in pa Kranjska gora, — Lengenfeld in pa Dovje, — Zwischenwässern in pa Medvode itd. so si menda tako podobna kakor konj in pa Pferd, Egge in pa brana i. t. d. Kako bi Nemci kričali, ko bi konduktêr klical imena samo po slovenski: „Medvode, Kranj, Dovje, Kranjska Gora“ itd. in Slovenec na domači lastni zemlji mora včasih škodo denarja in zamudo časa trpeti zato, ker se konduktêrju ne poljubi postajo klicati po slovensko in nemško! Preneumen je izgovor, da vsak kmet ume tudi nemško imé krajev; pomaga si marsikak revež le s tem, da pozná kraj in se po tem znanji z voza spravi. Je li so morebiti železnice po slovenskih deželah tudi propagande za Bismarkijo? Ali smo Slovenci na Slovenskem to, kar Hercegovinci na Turškem? ali to, kar Slovani na Magjarskem? Naj sl. vredništvo storí potrební korak, da se odpravi škodljiva in sramotna napaka.“*)

Šolske novice.

* *Stajarska postava*, po kateri se ustanovi deželni šolski zalog in prenehajo okrajne šolske blagajnice, je potrjena od cesarja.

* *Odvrniti nesreče po barvah v šolah* se je ministerstvo notranjih oprav z ozirom na nesrečo, ki s je letošnjo spomlad pripetila v Ptujem, obrnilo do ministerstva nauka s prošnjo, naj učitelje risarskih šol resno opomni, da ostro čujejo nad tem, da učenci v barvah namočenih čopčev (penzeljnov) ne devajo v usta, jih ne izsesajo, ošpičijo ali kakor koli z njimi v ustah ravnajo. Barve so večidel hudo strupene, zato je nevarnost za življenje velika, ako se tak strup požre.

Národno blago.

Narodne mrvice iz Istre.

Zapisal J. V.

Ako se od ptičjega gnjezda u kuči pové, pojé ptičice guž; ako se pové na puti, pojedó jih mravi. (Nekeda smišljeno, da bi otroci ptičja gnjezda na miru pustili.)

Slepič (Blindschleiche) je rekal, da ja vidim, bim činil, da dve materi na dan zaplaču.

Zračne padavine Istran tako le imenuje: maji, če najdrobneje deži, — romihljà, debeleje, — dažlji, še debeleje, — če pak zeló deži, pljuska, in ploha se zove plohada.

Sosnižka, dež in babje pšeno, — snižka, samo babje pšeno snig, — pahalj, pahljić sniga je snežinka, — grašica najdrobneja, — grad, debeleja, — tuča, najdebeleja toča, rosa, — mraz je slana; besedo „slana“ bi samo kak stavec razumel, — zima, mrzlo, — stid (od stud) mrzleje; usika (mraz seka) najhuji mraz.

Oblog, za pokositi ali pasti okolo njive; salata sijanica, salata presajenica; — dremuh, dremaša, ki, ka rada dremlje; zamrljuha, zaušnica,

*) Radi storimo to z natisom upravičene te pritožbe ter bomo en iztis njen poslali tudi naravnost vodstvu železnice Rudolfove na Dunaji, nadjaje se, da konduktêrji ne bodo za pljučnico zboleli, če kličejo: „Medvode — Zwischenwässern“, — „Kranj — Krainburg“, — „Kranjska gora — Kronau“ itd.

Vred.